

قرآن صاعد

دعا از نظر گاه امام خمینی (س)

محمد هادی فلاح

سرشناسه	: فلاح، محمدهادی، ۱۳۴۷-
عنوان و نام پدیدآور	: قرآن صاعد: دعا از نظرگاه امام خمینی (س) / محمدهادی فلاح.
مشخصات نشر	: تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، مؤسسه چاپ و نشر عروج، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ل، ۳۷۵ ص.
شابک	: 978 - 964 - 212 - 453 - 4
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۳۷۳-۳۷۵؛ همچنین بصورت زیرنویس.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸. --- دیدگاه درباره دعا.
شماره افزوده	: مؤسسه چاپ و نشر عروج.
رده بندی کد ره	: ۴ ق ۶ د ۵ / ۱۵۷۴ DSR
رده بندی دیویی	: ۹۵۵ / ۰۸۴۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۴۲۷۷۶۷

کد / م ۸ ۲۹

مؤسسه چاپ و نشر عروج

قرآن صاعد (دعا از نظرگاه امام خمینی (س))

تألیف: محمدهادی فلاح

ناشر: مؤسسه چاپ و نشر عروج (وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س))

چاپ اول: ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۹۵۰۰۰ ریال

• فروشگاه شماره یک: خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و فخررازی، پاساژ ظروفی، تلفن: ۰۸۱-۶۶۴۹۳۰۸۱ - دورنگار: ۰۹۱۵-۶۶۴۰۰۹۱۵

• فروشگاه شماره دو: خیابان انقلاب، چهار راه حافظ، تلفن: ۰۱۲۹۷-۶۶۷

• مراکز پخش: امور نمایندگیها و نمایشگاهها، تلفن: ۰۴۸۷۳-۶۶۴

• امور سفارشات و بازرگانی، تلفن: ۰۸۹۱۶۰-۶۶۴

• فروشگاه مجازی مؤسسه عروج: www.oroujpub.com

نشانی الکترونیکی: pub@imam-khomeini.ir

<http://imam-khomeini.ir>

فهرست مطالب

ا	سخن ناشر
ج	مقدمه مؤلف
و	درباره کتاب
ک	سَر و سیم اندام

فصل اول: کلیات

۳	حقیقت دعا
۴	جایگاه، ارزش و اهمیت دعا و مناجات
۵	لذت دعا و مناجات
۶	لسان دعا
۱۱	اسمای حسنی
۱۱	مقام دعا و مناجات
۲۴	الگوهای سلوکی در دعا و مناجات
۳۸	مشاهده عزّ ربوبیت و ذلّ عبودیت
۳۹	ماه رمضان و دعا
۴۱	انواع دعا و مناجات:
۴۳	۱. دعای معصوم (ع)

- ۴۷ ۲. دعا در قنوت
- ۴۹ ۳. ذکر و دعا بعد از نماز
- ۵۲ انگیزه‌ها در دعا و مناجات:
- ۵۳ ۱. دعای فریبکارانه
- ۵۳ ۲. دعای ظالمان
- ۵۶ ۳. به رین دعا در حق ظالم
- ۵۶ دعای مرحوم مدرس در حق رضاشاه
- ۵۷ آداب و شرایط دعا و مناجات:
- ۵۷ ۱. طهارت و وضو، مناجات قرب و مناجات
- ۵۹ ۲. توجه به طرف سمت
- ۵۹ ۳. تفکر و تدبیر در مضامین دعا و مناجات
- ۶۰ ۴. حضور قلب
- ۷۱ ۵. اختلاف حظ و نصیب در مقامات دعا و مناجات
- ۷۲ ۶. ضرورت توجه به مناسبت زمانی برای دعا و مناجات
- ۷۴ ۷. برپایی مجالس دعا
- ۷۴ ۸. رعایت حال مردم
- ۷۵ ۹. امتیاز اهل دعا و مناجات
- ۷۸ مواعید دعا و مناجات:
- ۷۸ ۱. حب دنیا
- ۷۸ ۲. اشتغالات قلبی به غیر خدا
- ۸۰ ۳. شیطان و وسوسه‌های نفسانی

فصل دوم: ادعیه مأثوره و معارف

- ۸۵ علوم الهی و معارف ربانی:
- ۸۵ ۱. علوم و معارف بی‌سابقه

۲. منبع عرفای اسلامی ۸۶
۳. طریقی برای معرفت الله ۸۶
۴. راهی برای امام‌شناسی ۸۷
۵. افتخار شیعیان ۹۰
- زبان ادعیه ۹۰
- بهترین لسان حارف ۹۱
- تفاوت ادعیه با ریاضت ۹۱
- اسرار ادعیه: ۹۴
۱. مآذبه دعا و سخت درک اسرار آن ۹۴
۲. لزوم ذوق عرفانی برای درک اسرار در قرآن و ادعیه ۹۶
۳. فهم اسرار و حقایق در ادعیه ۹۸
۴. سرّ شروع بیش‌تر دعاها با «اللهم» ۹۹
۵. اسرار سوره حمد در ادعیه ۱۰۲
- مناجات شعبانیه: ۱۰۳
۱. عظیم‌ترین منبع معارف الهی ۱۰۳
۲. مقدمه ورود در ماه رمضان ۱۰۳
۳. چیستی اسرار در مناجات شعبانیه ۱۰۴
۴. مقام انقطاع الی الله ۱۰۶
۵. مقصود از کمال انقطاع ۱۰۷
- صحیفه سجاده ۱۱۱
۱. صحیفه نورانیه الهیه ۱۱۱
۲. نمونه کامل قرآن صاعد ۱۱۲
- دعای سحر ۱۱۳
- منکران و مخالفان معارف دعایی: ۱۱۴
۱. انکار لقاء الله و معرفت الله ۱۱۴

۲. مخالفت با دعا، با ژست روشنفکرانه ۱۱۸
۳. سوزاندن کتاب‌های دعا ۱۱۸
۴. علل و عوامل انکار و مخالفت ۱۱۹
۵. دستاویز منکران و مخالفان ۱۲۰
۶. مذمت منکران و مخالفان ۱۲۲
۷. بان اهل معرفت را باید فهمید ۱۲۴

فصل سوم: شرح ادعیه و زیارات

۱. ضرورت شرح ادعیه ۱۳۱
۲. شرح فرازهای دعا و مناجات ۱۳۲
- «أفبلسانی هذا العاصی شکرت» ۱۳۲
- استعاذه ۱۳۳
- «أَعُوذُ بِغَفْوِكَ مِنْ عِقَابِكَ، وَأَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ» ۱۳۹
- «اللَّهُمَّ ارْحَمْ خَلْقَانِي» ۱۴۱
- «اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي التَّجَافِي عَنْ دَارِ الْغُرُورِ» ۱۴۲
- «اللَّهُمَّ ارْنِي الْأَشْيَاءَ كَمَا هِيَ» ۱۴۴
- «إِلَهِي ارْنِي الْأَشْيَاءَ كَمَا هِيَ» و «ما عرفناك حقَّ معرفتنا» ۱۴۹
- «اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ» ۱۵۳
- «اللَّهُمَّ أَنْتَ الْمَلِكُ الْحَقُّ الْمُبِينُ»، «لَيْتَكَ وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ» ۱۵۴
- «اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنِّي لَوْ أَعْلَمُ أَنْ رِضَاكَ» ۱۵۶
- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسَعَتْ كُلَّ شَيْءٍ وَبِعَظَمَتِكَ الَّتِي مَلَأَتْ كُلَّ شَيْءٍ» ۱۵۹
- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ أَسْمَانِكَ بِأَكْبَرِهَا...» ۱۶۲
- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ» ۱۶۴
- «اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ» ۱۶۴
- «إِلَهِي وَاجْغَلْ أَوْزَادِي كُلَّهَا وَرِدْهَا وَاحِدًا» ۱۶۷

- ١٦٩..... «أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ»
- ١٧٥..... «أَنْتَ تَعْلَمُ ضَعْفِي» وَ «وَهَذَا مَا لَا تَقُومُ لَهُ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ»
- ١٧٦..... «رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي»
- ١٧٧..... «رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً»
- ١٧٨..... «فَسُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِرَبِّهِ بِمِرْقَاةِ الْعُبُودِيَّةِ الْمُطَلَّقَةِ»
- ١٧٩..... «فَهَبْنِي ... صَبِرْتُ عَلَى عَذَابِكَ، فَكَيْفَ أَصْبِرُ عَلَى فِرَاقِكَ»
- ١٨٤..... «حَتَّى تَكُونَ أَسْمَالَ وَأُورَادِي كُلُّهَا وَرَدًا وَاحِدًا»
- ١٨٨..... «كَيْفَ يَسْتَدِلُّ عَلَيْكَ ... غَمِيَّتْ عَيْنٌ لَا تَرَاكَ عَلَيْهَا رَقِيبًا»
- ١٩٣..... «لَا أَحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ، أَنْتَ ... اثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ»
- ١٩٥..... «لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنَّا كُنَّا مِنَ الظَّالِمِينَ»
- ١٩٦..... «لِيُبِكَ اللَّهُمَّ لِيُبِكَ»
- ١٩٧..... «لَكَ يَا إِلَهِي وَحِدَانِيَةِ الْعَدَدِ» وَ «سُبْحَانَكَ، أَحَدٌ لَا بِالْوَحْدَانِيَةِ الْعَدَدِيَّةِ»
- ١٩٨..... «مَا عَبْدُنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ وَمَا عَرَفْنَاكَ حَقَّ عَرَفَتِكَ»
- ٢٠٣..... «نَعْمَكَ ابْتَدَأَ وَإِحْسَانَكَ التَّفَضَّلَ»
- ٢٠٤..... «وَأَنْتَ أَبْصَارَ قُلُوبِنَا بَضِيَاءَ نَظَرِهَا»
- ٢١١..... «وَأَوْجِبْ لِي مَحَبَّتَكَ»
- ٢١١..... «وَبِنُورِ وَجْهِكَ الَّذِي تَجَلَّيْتُ بِهِ لِلْجِبَلِ فَجَعَلْتَهُ دَكَا»
- ٢١٧..... «وَوَجَدْتُكَ أَهْلًا لِلْعِبَادَةِ فَعَبَدْتُكَ»
- ٢١٧..... «يَا بَارُ يَا وَصُولُ»
- ٢٢٠..... «يَا بَاسِطَ الْيَدَيْنِ بِالرَّحْمَةِ» وَ «بِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسَعَتْ كُلَّ شَيْءٍ»
- ٢٢١..... «يَا بَاطِنًا فِي ظَهْرِهِ وَظَاهِرًا فِي بَطُونِهِ وَمَكُونُهُ»
- ٢٢٢..... «يَا رَحْمَنَ الدُّنْيَا وَرَحِيمَ الْآخِرَةِ، يَا رَحْمَنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَرَحِيمَهُمَا، اللَّهُمَّ ...»
- ٢٣١..... «يَا مَنْ احْتَجَبَ بِشِعَاعِ نُورِهِ»
- ٢٣٣..... «يَا مَنْ جَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالْأَنْوَارِ وَيَا مَنْ خَلَقَ الظِّلَّ وَالْحُرُورَ»
- ٢٣٥..... «يَا مَنْ دَلَّ عَلَى ذَاتِهِ بِذَاتِهِ»

- «وَأَنْتَ دَلَلْتَنِي عَلَيَّ» ۲۳۹
- «يَا مَنْ سَبَقَتْ رَحْمَتُهُ غَضَبَهُ» ۲۴۱
- «يا هو يا من هو يا من لا هو إلا هو»، «يا من هو، يا من ليس إلا هو» ۲۴۳
- شرح فرازهایی از زیارات: ۲۴۵
- «أشهد أنك كنت نوراً في الأصلاب الشامخة والأرحام المطهرة» ۲۴۵
- «أَجْمَ عَظْمَ الْبَلَاءِ»، «اللَّهُمَّ بَلِّغْ مَوْلَانَا» ۲۵۲
- «أَمِنَّا بِعَيْدِكَ لَا يُشْرِكُ بِكَ شَيْئاً» ۲۵۳
- «انْتُمْ السَّبَبُ الْأَعْظَمُ وَالصَّرَاطُ الْأَقْوَمُ» ۲۵۴
- «أَيُّنَ بَارِئِ اللَّهِ الَّذِي مِنْهُ يُؤْتَى...» ۲۵۵
- «أَيُّنَ وَجْهَ اللَّهِ الَّذِي إِلَيْهِ يَتَوَجَّهُ الْأَوْلِيَاءُ»، «أَيُّنَ السَّبَبِ الْمُتَّصِلِ بَيْنَ أَهْلِ الْأَرْضِ...» ۲۵۶
- «بِكُمْ فَتَحَ اللَّهُ وَبِكُمْ يَخْتُمُ رِثَاةَ الْخَلْقِ إِلَيْكُمْ»، «أرواحكم في الأرواح» ۲۵۸
- «ساسة العباد» ۲۶۲
- «لا فرق بينك وبينها إلا أنهم عبادك» ۲۶۴

فصل چهارم: کارکردها

- راهگشا ۲۶۹
- تبدیل انسان بالقوه به انسان بالفعل ۲۷۱
- ارتقای روحی غیر قابل وصف ۲۷۲
- ادراک حقیقت اوصاف حق و احاطه بر آنها و کیفیت آنها ۲۷۳
- نورانیت قلب و قابلیت شفاعت ۲۷۴
- نجات ۲۷۴
- اشتباه منکران کارکرد و تأثیر ادعیه ۲۷۴
- فلسفه توصیه، تأکید، تلقین و تکرار دعا ۲۸۱
۱. ساخته شدن ۲۸۱
۲. ذکر و یاد خداوند ۲۸۲

۳. دوری از نسیان حق ۲۸۳

۴. اتحاد با اسماء الله ۲۸۴

فصل پنجم: دعا برای اسلام و مسلمین

توفیق دعا ۲۸۷

وظیفه دعا ۲۸۷

سهم دعا ۲۸۸

دعای پیشکش ۲۸۹

دعا برای پیروزی اسلام، مصالح اسلامی و ۲۸۹

دعا و عمل برای نجات و سعادت مسلمانین و ۲۹۴

دعای ملت مسیح ۲۹۶

فصل ششم: ادعای اسلام فقط دعا نیست

تلقی مختلف از اسلام ۳۰۱

موافقت استعمار با دعای خنثی ۳۰۲

بطلان دعاگو ۳۰۵

دعاگویان دستگاه ظلم ۳۰۶

روزی برای دعا، روزی برای مبارزه ۳۰۸

دعا بابی از ابواب اسلام ۳۰۸

اسلام دین علم و عمل و عبادت و دعا ۳۰۸

سیره انبیاء و معصومین علیهم السلام در دعا و عمل ۳۱۳

معرفی اسلام به عنوان دین دعا ۳۱۵

اسلام، دین دعا و سیاست ۳۱۶

تحریف رمز پیروزی و تغییر روحیه ایمان ۳۱۶

حربه دعاخواندن برای حفظ قداست ۳۲۰

نقشه استعمار برای روحانیت ۳۲۱

- ۳۲۲..... تلقی غلط از انتظار فرج
- ۳۲۵..... امروز روز دعا نیست
- ۳۲۶..... برای حفظ اسلام به دعا اکتفا نشود

فصل هفتم: استفتائات

- ۳۲۹..... تکرر قسمت‌هایی از دعا
- ۳۲۹..... راندن دعا در محل کار
- ۳۲۹..... خواندن زیارت‌نامه در حرم امامزادگان
- ۳۳۰..... دعا برای عهل مشن
- ۳۳۰..... دعا شبانه بر مزار شهید
- ۳۳۰..... دعانویسی
- ۳۳۱..... زبان دعا
- ۳۳۲..... فاتحه برای اموات
- ۳۳۲..... قرائت انفرادی دعای کمیل
- ۳۳۲..... مخالفت با دعا و زیارت
- ۳۳۳..... نحوه قرائت دعای وحدت

خاتمه: توصیه‌ها

- ۳۳۷..... بر مائده دعا
- ۳۳۸..... سلوک دعایی
- ۳۳۹..... مناجات شبانه
- ۳۴۰..... اظهار نیستی در مقام دعا
- ۳۴۰..... دعا با زبان استعداد
- ۳۴۳..... دعا به معنای واقعی
- ۳۴۴..... تعلیم معارف توحیدی در ادعیه
- ۳۴۴..... استفاده از مجالس دعا

۳۴۴	عمل به ظواهر
۳۴۴	حفظ معنویات
۳۴۵	پرهیز از وسواس در ادعیه و زیارات مستحبی
۳۴۵	چند ذکر مجرب
۳۴۶	چند دعای پایانی

فهارس

۳۵۳	فهرست آیات
۳۶۱	فهرست روایات
۳۶۵	فهرست ادعیه
۳۷۱	فهرست اشعار
۳۷۳	فهرست منابع

سخن ناشر

در نگاه الهی به عالم و آدم، بی‌نیاز، جز حضرت حق تبارک و تعالی، در عرصه هستی وجود ندارد.

اگر انسان به این حقیقت دست یابد، به ریت او نیاز صرف و وابستگی محض به حقیقت هستی و هستی حقیقی، یعنی الله تبارک و تعالی است؛ تمام سعی و تلاش خود را مصروف این خواهد کرد که برکت محدود وجود خود را به اقیانوس بی‌انتهای پروردگار متعال وصل کند. از این رو است که «دعا» روی به سوی او کردن و نیازهای خود را با او در میان گذاشتن؛ حقیقت بندگی معرفی شده است: «الْبَاءُ مَعَ الْعِبَادَةِ»^۱

یکی از ویژگی‌های مکتب اهل بیت علیهم‌السلام داشتن گنجینه «ادعیه مائره» می‌باشد. دعاها و مناجات‌های بسیار عمیق و مملو از معارف که در موقعیت‌های مختلف از زبان برترین و آگاه‌ترین بندگان الهی صادر شده است.

این دعاها صادر شده از معصومین علیهم‌السلام در طی قرون متمادی میان طبقات گوناگون پیروان و محبان اهل بیت علیهم‌السلام مورد اقبال و استفاده بوده و می‌باشد؛ اما در این میان طبقه عارفان و ره‌پویان وادی معرفت و معنویت از این اکسیرهای انسان‌سازی که از زبان

اولیاء خاص الهی صادر شده به «قرآن صاعد» تعبیر کرده‌اند.

یکی دیگر از وجوه شخصیت چند بُعدی امام خمینی (س) حضور راسخ در عرصه‌های گوناگون عرفان و سیر و سلوک است. او نه تنها انس دائمی و پر دامنه‌ای با قرآن و کلام الهی داشت، که با ادعیه مأثوره و زیارات وارده از ناحیه معصومین علیهم‌السلام نیز انس دائمی داشته و علاوه بر ارتباط عینی و عملی با این گنجینه، هم‌صدا با مشایخ عرفای خرد عنوان «قرآن صاعد» را بر آنها اطلاق می‌کرد و مخاطبان خویش را با این تعبیر و تبیین متوجه والایی این گنجینه معرفی می‌نمود.

در نوشته‌های، پرتعداد و بیانات فراوان امام خمینی (س)، از ابعاد و زوایای ادعیه مأثوره زیاد سخن به میان آمده است.

مجموعه پیش رو تلاشی است برای گردآوری نظرات و توضیحات ایشان درباره «قرآن صاعد» که در بخش‌ها و فصل‌ها متنوع سامان داده شده است.

با سپاس از زحمات فراوان نویسنده فرهیخته، یادآور می‌شود تلاش اصلی استخراج و نظم‌بخشی این مجموعه فاخر به همت محققان، جمند حجت الاسلام والمسلمین محمدهادی فلاح خورشیدی به انجام رسیده و در طی مراحل مختلف در معاونت پژوهش مؤسسه در قم به صورت کتاب حاضر فراهم آمده و تقدیم علاقه‌مندان می‌گردد.

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س) - دفتر قم

معاونت پژوهشی

مقدمه مؤلف

دعا یکی از مهم‌ترین جلوه‌های بی‌بدیل اعتقاد فطری انسان به مبدأ آفرینش است که در گیرودار آسیب‌های اعتقادی و اعتقادات ضعیف و غلط، دستخوش غرور و غفلت شده است! متأسفانه افرادی با توقیر و اندیشه‌های مادی، از مبدأ آفرینش و کارکرد غیب، غافل شدند و به دعا، اعتقاد و اعتنایی ندارند. مغرورانه راه نیاز فطری خود به این مهم را بر خود بسته‌اند!

ببین مغرور را، اندیشه کن در او

به خود مشغول توهین است، باور کن!

سوگمندان در میان بعضی از معتقدان به مبدأ، حتی بین برخی از اندیشه‌وران علمی معتقد نیز گاه، نگاه و اهتمام درست و کامل و درخور و هشیارانه، متناسبانه‌ای نسبت به جایگاه و حقیقت و شرایط و کارکرد دعا دیده یا حس نمی‌شود!

و البته هرچند اشخاص متدین و غالب عالمان اهل ایمان و عمل صالح با شدت و ضعف در رده‌های مختلف، در نظر و عمل، به دعا و مناجات پایبند هستند، اما به اعتقاد ما شگرف‌ترین اعتقادات متعالی و شگفت‌انگیزترین نظرگاه‌ها و سلوک تأیید شده عملی درباره دعا، برآمده از قرآن و ادعیه مأثوره و روایات، مخصوص بزرگان اهل معرفت است.

اینان معتقدند: دعا بروزگاه ربط ناشناخته خلق و خالق است؛ اعلام و اعلان و ترجمان اضطرار و عجز و نیاز و عدم استقلال و نیستی و فقر ذاتی همه مخلوقات است؛ از لسان ذات و استعداد و مقامات بخشیده شده به همه ممکنات گرفته تا زبان مادی و عادی آن‌ها در طول و گذار زندگی؛ چه بخواهند، چه نخواهند! و چه بفهمند، یا نفهمند! دعا، اظهار کده فقر،^۱ ضعف،^۲ ظلم و جهل،^۳ آز،^۴ شتاب^۵ و سرشت انسانی است که آفیشش «فی کبد»^۶ است؛ فرصتی است برای او، تا به پای اعتنای خدای متعال برسد و بیش‌تر به چشم عنایت او «جلّ و علا» در آمده، از ارزش و ارجمندی سهم ببرد:

﴿قُلْ يَغْتَوَّأُ بِكُم رَّبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ﴾^۷ بگو: اگر دعای شما نباشد پروردگارم برای شما از حق قائل نیست.

بی‌شک یکی از مهمانی که بتواند انسان هابط را از کمند هبوط برهاند و به وی صعود غیر قابل وصف ببخشد بر ارزشش ببرد و او را از هیچ بودن در بیاورد، همین دعاست؛ چنانکه امام راحل^۸ آن ببرد. معارف الهی، هم عقیده با استاد خود، ادعیه مأثوره را «قرآن صاعد» خوانده بودند.

از نظرگاه علمی و سلوک عملی امام^۹ دعا وسیط و وسیله‌ای اصیل و ریشه‌دار در نهاد و نهان بشر است، و در مجموعه تعالیم الهی، از عبادت، با ارزش‌های ذاتی

۱. اشاره دارد به آیه: **﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْغَنِيُّ﴾**، «فطر (۳۵): (۳۸) خداوند نیازمندید؛ تنها خداست که بی‌نیاز و ستوده است. (محمد (۴۷): (۱۵) و همچنین آیه: **﴿وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَالْأَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ﴾**؛ و خداوند بی‌نیاز است و شما همه فقیر و نیازمندید. (فطر (۳۵): (۳۸))

۲. اشاره دارد به آیه: **﴿خَلَقَ الْإِنْسَانَ ضَعِيفًا﴾**؛ انسان، ضعیف آفریده شده. (نساء (۴): (۲۸))

۳. اشاره دارد به آیه: **﴿إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا﴾**؛ او بسیار ظالم و جاهل بود. (احزاب (۳۳): (۷۲))

۴. اشاره دارد به آیه: **﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ خَلْقًا ضَلُوعًا﴾**؛ انسان حقیقتاً حریص و کم‌طافت آفریده شده است. (معارج (۷۰): (۱۹))

۵. اشاره دارد به آیه: **﴿وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا﴾**؛ انسان، همیشه عجول بوده است. (اسراء (۱۷): (۱۱))

۶. اشاره دارد به آیه: **﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ﴾**؛ ما انسان را در رنج آفریدیم. (بلد (۹۰): (۴))

۷. فرقان (۲۵): (۷۷).

غیر قابل جایگزین، دارای جایگاه و زبان خاص با آداب و شرایط مخصوص به شمار می‌آید؛ فرصتی است برای نیست‌اظهاری صادقانه با تأمین لذات لازم معنوی در اوقات مختلف و مناسبت‌های ویژه، و همچنین با کارکردهای: تهیو، جبران، تبدیل، تکامل، نجات، صعود و سعادت و کسب منتهی مراتب انقطاع و وصال و فنای فی الله تعالی می‌باشد.

تو در جای منی، تو ذکر منی ذکر و فکر و دعا نمی‌خواهم^۱

بی‌گمان اگر انسان می‌دانست هر دعایی به طور قطع چه سهمی از اجابت و اثر دارد هرگز مغرورانه آن را پس نبرد و یا از آن غفلت نمی‌کرد. حقیقتاً هر دعا به مثابه سرزمین پاک و مبارک و بکر و بان ورده‌ای می‌ماند که تنها با گنده شدن انسان از خود، میقات می‌شود:

(فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى)^۲: کفشهایت را بیرون آر، که تو در

سرزمین مقدس «طوی» هستی!

از معبری غریب، رسیدم به معبدی،

بر در نوشته بود:

این جا به جای کفش، لطفاً خود را در آورید.^۳

در پایان، امروز را که مصادف با میلاد حضرت امام ریس‌الانبیاء علیهم‌السلام است مغتنم شمرده و روح بلند امام راحل را به پیشگاه آن قطب و سرسلسله جدین‌الطیبه واسطه و شقیع قرار می‌دهم و از ساغر آن ساقی چشیده‌کام و سرکشیده‌جام از شراب طهور،^۴ امید بخشش و احسان دارم:

۱. دیوان امام، ص ۱۶۰.

۲. طه (۲۰): ۱۲.

۳. سراینده‌اش را نیافتیم.

۴. اشاره دارد به آیه: «وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَاباً طَهُوراً»، و پروردگارشان به آنان شراب پاک و پاک‌کننده را می‌نوشانند.